

Laat minister Plasterk zijn 'Big Brother'-wet inslikken

Door: Menso Heus, 'technology officer' en expert internetveiligheid bij Free Press Unlimited 22 augustus 2015, 02:00

Midden in de zomervakantie heeft minister Plasterk van Binnenlandse Zaken een concept-wetsvoorstel 'ter consultatie' voorgelegd waarmee de grondrechten van elke Nederlander met voeten worden getreden: de nieuwe Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (WIV). Als deze wet er komt, krijgen de inlichtingen- en veiligheidsdiensten AIVD en MIVD ongekende bevoegdheden om inbreuk te mogen maken op onze privacy.

Met toestemming van de minister mogen de diensten voortaan al onze communicatie bespieden en analyseren: telefoonverkeer, e-mail, websites die we bezoeken, enzovoort. Dit alles, zonder dat we ook maar ergens van worden verdacht. De gegevens worden tot wel drie jaar bewaard en kunnen worden uitgewisseld met buitenlandse geheime diensten.

De wetgever vermijdt het woord angstvallig, maar het gaat hier klip en klaar om 'massa surveillance' van het type zoals Edward Snowden dat onthulde. In plaats van ons hiertegen te beschermen, wil de Nederlandse overheid er nu zelf gebruik van kunnen maken.

Het ongericht aftappen van de communicatie van onschuldige en onverdachte burgers is echter in strijd met de Grondwet, het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten en jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Ook staat het haaks op de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van de VN.

Alsof dit niet schokkend genoeg is, geeft Plasterk de diensten verregaande hackersbevoegdheden. Ze mogen bijvoorbeeld zonder dat jij daar weet van hebt via jouw computer een verdachte bespioneren. Wanneer jijzelf doelwit bent, kunnen de diensten op afstand camera's en microfoons in je apparatuur activeren. Dergelijke hackersactiviteiten maken systemen onveilig, en dus een gemakkelijker doelwit voor criminelen. Maar de nieuwe wet voorziet er niet in de schade te herstellen of zelfs maar kenbaar te maken.

De gevolgen voor de persvrijheid zijn desastreus. Weliswaar biedt de wet enkele waarborgen voor journalistieke bronbescherming, maar aangezien tegelijkertijd journalisten en hun bronnen via massasurveillance mogen worden bespied, is die bescherming een wassen neus. Journalisten en hun bronnen kunnen er immers nooit meer van op aan dat ze vrijuit kunnen communiceren.

Voor klokkenluiders die anoniem willen blijven, wordt het vrijwel onmogelijk misstanden te lekken. Ook het Nederlandse klokkenluidersplatform Publeaks, waar bezorgde burgers anoniem misstanden kunnen delen, zal doelwit worden van overheidsspionage. De systemen van de veertig aangesloten media (waaronder de Volkskrant) lopen hierbij eveneens ernstig gevaar. Daarnaast is het leesgedrag van de consument straks een open boek: diensten kunnen probleemloos nagaan welke nieuwsbronnen we raadplegen, van volkskrant.nl tot wikileaks.org.

De gevolgen hiervan zijn bekend uit de Verenigde Staten. De Amerikaanse veiligheidsdienst NSA maakt zich al geruime tijd schuldig aan massa surveillance en spionage onder journalisten. Journalistieke bronnen zijn daardoor steeds minder bereid te praten en de media verzwijgen vaker informatie die tot problemen kan leiden. Dit verschijnsel wordt het chilling effect genoemd en staat beschreven in het rapport 'With Liberty to Monitor All' van Human Rights Watch.

De Nederlandse inlichtingendiensten zijn al meermaals berispt door Nederlandse en Europese rechtscolleges wegens ongeoorloofde acties richting journalisten. Er is weinig reden aan te nemen dat ze zich met de omvangrijke nieuwe mogelijkheden opeens beter zullen gedragen. Ook al omdat het toezicht op hun activiteiten minimaal is en in handen ligt van politici, die niet boven de partijen staan en niet altijd deskundig zijn.

Free Press Unlimited is niet tegen modernisering van de wetgeving op het gebied van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. We erkennen de noodzaak doelgericht en efficiënt onderzoek te kunnen doen naar personen of organisaties waarvan een ernstig vermoeden bestaat dat zij een gevaar vormen voor de samenleving. Maar overheden die massaal hun eigen burgers bespioneren, vormen zelf de grootste bedreiging voor de samenleving. Dat ervaren wij dagelijks in tientallen landen waar wij werken.

We roepen daarom de politieke partijen op - zeker ook zij die de woorden vrijheid en democratie in hun partijnaam hebben staan - deze wet naar de minister retour te sturen. Burgers kunnen hun mening over de wet nog tot 1 september geven op www.internetconsultatie.nl/wiv.